

Організаційні форми аудиторської діяльності, їх функції, права та відповідальність

Аудиторська діяльність включає в себе нормативно правове, органі

заційне та методичне забезпечення аудиту та його практичне виконання і надання аудиторських послуг. Такі послуги можуть надаватися тільки аудиторською фірмою або аудитором, що зареєстровані в Реєстрі Аудиторської Палати України.

Суб'єктами організації аудиторської діяльності можуть бути лише аудиторські фірми або приватні аудитори, що мають право на здійснення аудиту. У них обов'язково повинна бути ліцензія на право проведення аудиту.

Аудиторська фірма – це юридична особа, що здійснює аудиторську перевірку суб'єкта господарювання, має ліцензію і здійснює винятково надання аудиторських послуг.

Аудиторські фірми можуть створюватися на основі будь якої форми власності. Проте при формуванні статутних документів необхідно дотримуватися основних вимог Закону України «Про аудиторську діяльність». Загальна частка засновників аудиторської фірми, які не є аудиторами, в статутному фонді не повинні перевищувати 30%.

Здійснення аудиторської діяльності проводиться за умови, якщо в її складі працює хоча б один сертифікований аудитор, який повинен бути її керівником.

Органам державної влади, виконавчим органам рад народних депутатів, контрольно ревізійним установам, які мають державні повноваження, а також фізичним особам, яким забороняється здійснювати підприємницьку діяльність, забороняється займатися наданням аудиторських послуг. Здійснення аудиторської діяльності та надання аудиторських послуг надається на підставі договору на проведення аудиту.

Згідно із Законом України «Про аудиторську діяльність» замовник має право вільного вибору аудиторської фірми або аудитора. Проте він повинен надати належні умови для проведення аудиторської перевірки суб'єкта господарювання, а аудиторські фірми якісно виконати договірні умови.

Таким чином, діяльність аудиторських фірм зводиться до виконання незалежної експертизи діяльності підприємств та відповідності її за конодавчим та нормативним актам.

Аудиторські фірми (аудитори) мають такі права:

- на підставі законодавчих та нормативних актів визначати форми, методи аудиту;
- отримувати від суб'єктів господарювання первинні та зведені документи і реєстри бухгалтерського обліку, та пояснення від керівництва та працівників замовника, що мають пряме відношення до аудиторської

перевірки замовника;

- перевіряти наявність капіталу підприємства та зобов'язань;
- проводити контрольні заміри виконаних робіт;
- визначати якість випущеної та відвантаженої покупцю готової продукції;
- залучати до перевірки фахівців різного профілю, що мають пряме відношення до об'єктів перевірки.

В свою чергу, аудиторські фірми за неналежне виконання своїх обов'язків несуть майнову та іншу відповідальність, що визначена договором відповідно до Закону України «Про аудиторську діяльність». За невиконання договірних умов до аудитора Аудиторською палатою України застосовуються стягнення у вигляді припинення дії сертифіката на строк до одного року або його анулювання. Аудитор повинен пам'ятати, що рішення АПУ щодо припинення дії сертифіката можна оскаржити в суді. Однією з найпоширеніших форм організації є партнерство. На чолі аудиторської фірми стоять кілька незалежних аудиторів. Вони мають сертифікати на ліцензію.

При створенні таких фірм законодавство встановлює вимоги та обмеження, що забезпечують їх незалежність [22, с.39].

Наприклад, у США такі обмеження передбачені правилом 505 кодексу професійної поведінки АКРА.

Зокрема, кодекс США передбачає такі обмеження:

- власники фірм повинні бути аудиторами, що мають достатній практичний досвід;
- управляти фірмою може лише один з її власників або директорів;
- акції фірми повинні належати або передаватися лише аудиторам;
- працівники фірми, які не отримали сертифікат, не мають право обіймати керівні посади і вирішувати професійні проблеми;
- усі працівники фірми зобов'язані дотримуватися норм поведінки, встановлених AICPA.

В країнах з розвинутою ринковою економікою переважна більшість аудиторських фірм невелика. Так, у США 95% аудиторських фірм мають штат до 25 чоловік. Проте такі компанії, як «Велика шістка» – «Артур Андерсен», «Прайс Уотерхауз», «Ернст і Янг», «Делойт Туш Томацу» – виконують значний обсяг аудиторських послуг. Їх річний прибуток обчислюється сотнями мільйонів чи більйонів доларів.

За даними досліджень, зокрема США і України, встановлено, що вимоги до аудиторських фірм у США значно вищі.

Незалежність аудиторської фірми у США гарантується обов'язком дотриманням встановленої типової структури: посади менеджера, партнера, старшого аудитора чи асистента.

Структурні відділи фірми створюються за функціональними ознаками: відділу аудиту, обліку, консультування та інших послуг.

З метою успішної діяльності, наприклад, у Великобританії проводиться обмін досвідом: спільне вирішення проблемних питань; постійний контроль за роботою виконавців; планування та раціональний розподіл обов'язків серед персоналу, контроль якості аудиту.

Аудиторські фірми в Україні почали свою діяльність у 1991 році.

Згідно з Законом «Про аудиторську діяльність» аудиторська діяльність на Україні здійснюється у вигляді аудиторських перевірок, експертиз, консультацій з ведення бухгалтерського обліку, фінансової звітності тощо. Проте переваги віддаються у вигляді обов'язкового підтвердження по казників річної фінансової звітності.

В Україні аудиторські фірми створені у більшості регіонів – національні, спільні та іноземні. Так, у Києві діють чотири відомих за кордоном аудиторські фірми, персонал яких складається як із зарубіжних, так і з українських фахівців. Поєднання зарубіжного досвіду та регіональних перевірок з дотриманням національних та міжнародних стандартів забезпечує високий рівень консультацій потенційним інвесторам, хто має наміри відкрити свою аудиторську фірму в Україні.